

Cântec de prieten

Dacă vrei să te-ntâmpli poet...

Veșnică pomenire *adormiților* „dascăli”:

**Constantin Mihailescu
Neculai Mihalache
Penelopia Mihalache
Gheorghe Breabăn
Eleonora Breabăn
Zaharia Grigoraș
Dumitru Sandu!**

Fericit cel care, când plânge primăvara în mirosul de mugur carpatin, își potrivește pașii de pribeag nedat prejudecăților pe meandrele drumului ce suie domol și nepotcovit, lăsând deandrea și deanstânga Valea Rea, urcând mereu și mereu către văzduhuri neștiute, spre vechea așezare de români ce și-a topit în nume aurul dacilor și palpitul frunzei de mesteacăn: Berzunți. Și dacă vrei să te-ntâmpli poet, ne-ngăduie și nouă, cititorule, să-l însoțim pe cel pornit să vămuiască adaos de lumină și de trudă, de catedrală și de paraclis și să deslușim câte ceva despre acest trunchi de Țară, invocând Cuvântul, când nu mai poți deosebi bucuria de flori și întrebărilor le-ai da, parcă, un alt nume.

Negura neoliticului de-i zice Berzunți, așezată pe valea pârâului cu același nume, dormitează de veacuri la poalele Muntelui Măgura (un atu de vreo mie de metri față de luciul mării) și indică precis partea de vest a jude-

țului, cu păduri amare de lotri și de războaie, cu dealuri domoale și brăzdate fulgeriș de ape viclene, tăiate-n văioage înguste și sălbătice, mai mereu pline de poezie și mai rar cotropite de roadele trudei.

Întâiul document care a făcut faima locului este datat 29 iunie 1400, poate chiar primul înscris înregistrat în cancelaria domnească: „Io, **Alexandru Voievod**, domn al Țării Moldovei... facem cunoscut cu această carte a noastră (...) că această adevărată slugă și boier al nostru Stroe (...) și astăzi ne slujește nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă (...). De aceea (...) l-am miluit cu deosebită milă și i-am dat în țara noastră, în Moldova, două sate, uric cu tot venitul... Iar hotarul acestor sate să fie la Filipe, apoi de acolo pe pârâu în sus și peste Tazlău la drumul mare o movilă pe drum până la vadul mare, la vad movilele în sus pe deal până la Berzinț, în sus pe Berzinț până mai sus. Scris în anul 6908, ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel”.

La Berzunți, ca mai pretutindeni, peste oameni stăpâna un timp cu ctitorii voievodale, mai toate de suflet, adâncite în tămâia sihăstriilor de protocreștinism, departe de fluturii timpurii ai slovelor latine, departe de ropotul curat al filelor de carte nenăscute, încă, înscrise, părelnic, pe doasca unui visat icunabul, sub aripi de pasăre-suflet, atent descântat. Era totul ca la Facerea Lumii, când, spune tradiția, prearomânul monah **Isaia** de la Sfânta Mănăstire încropește un fel de „dascălie” particulară (?) în incinta chinoviei, pentru că știa el că „instrucțiunea primară se adresează la vârstă fragedă, când inima e primitoare de orice impresie bună sau rea”.

Într-un răspuns dat Subprefecturii de Bacău în 1873, la un chestionar care cerea dascălimii „să culeagă știința de la oamenii bătrâni, preoți și autorități despre școlile existente în comună între anii 1830-1872”, învățătorul moineștean Dimitrie Pătru poate

jura că între anii 1831-1841 ar fi existat o școală frecventată de un număr destul de redus de copii (vreo 40), truditul într-ale azbuchiei fiind plătit, când se putea, cu ceva parale strânse la chetă și, periodic, cu vreo baniță de fasole și câteva merțe de porumb. Frumoase vremuri!

La 1 decembrie 1864 Ministerul Justiției (!) înregistrează, la secția „școli”, cu un număr ce nu vă interesează, cererea protosinghelului **Isaia Climescu** care, solemn, în numele Consiliului Comunal, solicită înființarea unei școli de stat. Se vede că ne săturasem de turci, de greci mănăstirești, de comanace și turbane; veneau la rând straiile nemțești. O să vă întrebați de unde la Berzunți atâtia călugări athoniți, egumeni și arhimandriți, protosingheli și stareți, diaconi și vlădici, monahi și monahii? Păi cum?... Vechea vatră de români musai că avea și o bisericuță spre care se mergea numai cu singurătați de rugă, pe veșnicia căreia, pe la mijloc de secol XVI, se va zidi o „besearecă” parohială semeață, hotărâtă și începută în timpul faimosului domnitor **Alexandru Lăpușneanu**, în anul 1566 și desăvârșită de soția sa **Ruxandra** și de fiul acestuia, **Bogdan al IV-lea, Lăpușneanu**, la 20 aprilie 1570, dată când Casa Domnului este sfințită și înzestrată, după datină. Lăcașul se va închina întru „Adormirea Maicii Domnului” și va primi „dreaptă ocină și moșie jumătate sat Ciofrești, Jud. Tecuciu și mai multe sălașe... La Bacău moșia Fundătura Nadișei și Năsoiești – Cetățuia... Pământ: 11 ha pentru personal și 10 ha arendabil...” Nu putem trece sub tăcere un amănunt esențial: scara „în fus”, din lemn de stejar, ce duce în turla clopotniței, urcă spiralat, abrupt și îngust, în curbe strânse, în sensul acelor de ceasornic, este aproape inaccesibilă atacatorilor purtători de sabie în mâna dreaptă și

Cântec de prieten

indică precis (și) scopurile defensive, specifice tuturor construcțiilor proto-medievale, aflate pe tot cuprinsul Europei din acele vremuri. Am regăsit-o la Blois, pe Valea Loarei, concepută din marmură și la alte dimensiuni, departe, am zice, de zbulciumul blestematelor năvăliri din Pustiu de istorii...

În mesajul domnitorului **Alexandru Ioan Cuza**, din 18 decembrie 1859, solia bunevestiri își cânta bucuria și nădejdea cea necuprinsă în cuvinte a norodului acestuia care, în vremi, mai mult a murit, decât a trăit: „Eu țin numaidecât ca fiecare să știe curând a scrie și a citi...” Așa încuraja de pe altarul Unirii domnul pământean. Vestea s-a risipit peste gând și a ajuns până la Berzunți. Astfel, avea să se organizeze și aici prima școală de stat la data de 18 ianuarie 1865. ...Și, ca să te-ntâmpli poet, iubite „cetitorule”, măcar pentru o zi, în tumultul îmbrățișat al celor patru anotimpuri cu care ne-a pricopsit Facerea, te invit, profund imaginar, pe cărările de suflet ale acestui *sat mare* și aproape *vesel*, de negrăit pecete a istoriei noastre naționale, atestată, cu acte în regulă, la finele veacului „paispe”, când oamenii de prin partea locului încă trăiau în spectrul distinct al miturilor primordiale, buni megieși cu asperitățile timpurilor imemorale, dătătoare de floare speranței... O dovadă mai recentă, în acest sens, rămâne și înscrisul din pisană bisericii bogdane ce se sumește de ani fără șir în centrul comunei, cum că văioagele Plevnei au fost udate și cu sânge berzunțean pe vremea Coroaiei de oțel. Răspłata nu putea fi decât pe măsură! Cel din stirpea făuritorilor de România dodoloată a inițiat și a sprijinit „reforma însurăteilor” la 1882, prilej cu care bravii ce s-au bătut cu turcii au primit pământ pentru ei și, din belșug, pentru obște: drumuri, ulițe, școală, centru civic, numit, până mai ieri, Medean.

Școala lui Cuza, una dintre cele mai vechi din zonă, primea spre stăpânire veșnică, am putea spune, 6 fâlci de teren agricol, plus 40 de prăjini în intravilan, pentru construcții, suprafețe intrate, mai apoi, spre sfârșitul secolului, în administrarea Casei Școalelor. Reforma din 1940 întărea dreptul de posesiune al Școlii pe încă 4 ha de fânaș și 6,50 ha pădure. Și-a venit vremea „eliberărilor” to-vărășești... Mai ales, de proprietăți funciare! Prilej de căpătuială pentru *cei mai iubiți fii* ai norodului nărod, vezi bine! Intrați în partidul unic, primeai, drept recompensă, pământ! De unde? Mai întâi și mai întâi, din brazda bietului învățător ciuntit la Cotu' Donului, pedepsit, astfel, pentru „neobrăzarea” de-a fi luptat, ca ofițer rezervist, pentru întoarcerea Basarabiei acasă și pentru recuperarea Tezaurului... Voi ai, ca dascăl de țară, să-ți dai un prunc la-nvățătură, la cele școli înalte, erai obligat să „donezi din suflet” amărătul tău petec de pământ mai marilor zilei, unii dintre ei abia gângurind românește! Nu mai vorbim de GAZ-ul de la miezul nopții... Așa a dispărut învățătorul Grigoraș, reîntors de pe front cu gradul de căpitan în rezervă și... ridicat... noaptea, hoștește... Se cam lămurise ce-i cu prietenia *fratelui mai mare de la Răsărit* și începuse să vor-

bească... Se spune că, undeva, în drum spre Bacău, vreo zece nefericiți și-ar fi săpat, singuri, groapa comună în care-au fost aruncați, după execuție... De pământurile Școlii și ale Bisericii s-au ales praful și pulberea! Începând cu „Davai...!”, trecând, obligatoriu, prin *purgatoriul* „învățământului politico-ideologic” și continuând cu fraiereala de după „vrăvuiala” din '89... La Berzunții contemporani, buhna înțeleptiei nemărturisit veghetoare din turnul clopotniței jelește de veacuri, nopatic, spectre de ctitori astrucați în indolența posterității și noi, ascultând-o, cutezăm a zice, cu OF: „Pe-o cumpănă de fântână/ Plânge-o pasere bătrână/ Și nu plânge că-i bătrână/ Plânge că este străină!” Nu mă vede, dau s-o mângâi și ea se ferește și se căină, mai departe, pentru cine are urechi s-o audă:

„Jelui-m-aș și n-am cui,
Jelui-m-aș drumului;
Drumu' încă-i supărat,
De multe care-i călcat,
Și cu goale, și cu pline,
Supăratu-i ca și mine!”

Nu știu cine-a învățat-o, că pe mine mă seacă la inimă!

... !!!

Dan SANDU

